

Teksten uit het Oudejaarsavondgebed op 31 december 2015 in de Hooglandse Kerk, gesproken door ds. A. Alblas. In deze viering wordt Cantate BWV 196 uitgevoerd 'Der Herr denket an uns' door het Leids Cantate Consort o.l.v. Iason Marmaras, met als solisten sopraan Andrea Tjäder, tenor Iason Marmaras en bas Yonathan van den Brink. Organist is Theo Visser.

VOORBEREIDING

Samenzang: Gezang 90a, in wisselzang:
(couplet 1: allen, 2: vrouwen, 3: mannen, 4: vrouwen, 5: mannen, 6: allen)

Woord ter voorbereiding

'U speelt het spel met eeuwen en dagen.
Raadselachtige inwoning bent u voor mij,
dagelijks haalt u diep in mij adem... zoals nu,
in deze stilte: uw lichte ademhaling'.

n.a.v. Anton Ent, bij Psalm 90

Stilte

Aanroeping en groet

Onze hoop is op God die hemel en aarde maakt. Die eeuwig trouw is en deze wereld nooit laat vallen.
Genade, barmhartigheid en vrede met U. Van God de Altijdzijnde en van Jezus Christus die gekomen is in de tijd als één van ons, door de Heilige Geest die in ons ademt.

DIENST van het WOORD

Inleiding

Nog een paar uur. Dan is 2015 voorbij en beginnen we 2016.

Een veel bewogen jaar sluiten we af. Of daarna alles beter wordt? De teller vertoont alleen een nieuw getal. Van mensen zal afhangen of 2016 echt een nieuw jaar wordt.

Op een bijzondere avond als deze valt extra accent op onze verantwoordelijkheid daarvoor. Daarom zijn we hier. Vóór we de handen uit de mouwen steken heffen we die omhoog. Dit avondgebed is één bede: 'Of God aan ons wil denken'.

Cantate 196 is daarop een antwoord 'Der Herr denket' an uns'. De tekst is vrijwel geheel ontleend aan Psalm 115. Bach schreef deze cantate in 1708 voor een huwelijksviering. De parallel is die van 'mensen op de drempel van een nieuwe tijd'. Liefde, verbondenheid en verantwoordelijkheid is het voorgegeven. Dat is ook de voor-onder-stelling als wij vanavond God vragen om aan ons te denken.

De bede om die zegen, het worstelen daarmee, de enorme kracht ervan, is de ademhaling van de ziel, de hartslag van je geloof, de alles doortrekkende beweging van dit avondgebed.

Gebed om de zegen

Gebed

Een roemruchtige voorganger in deze kerk is dr. Gunning, stichter van het wijkgebouw Pniël en oprichter van het weekblad onder die naam. Aan een uitgave uit 1931 ontleen ik een gedicht als gebed, meer als meditatieve toewijding.

*'In een vlucht'gen tijd
Wordt de levensstrijd*

*Hier volstreden;
Wat ons vreugde baart,
Of wel 't hart bezwaart,
Dra verleden!*

*In dien v'lucht'gen tijd
Leef voor de eeuwigheid
Gord uw lenden;
Leer naar boven 't hart
Zoo i vreugde als smart
Henenwenden!*

*In dien vlucht'gen tijd
Blijf maar wijd en zijd
Liefde zaaien!
God zorgt wel, mijn kind
Dat ge uw oogst eens vindt,
Blij zult maaien'.*

Pniël 40^e jaargang 1931

Samenzang: *Gezang 244: 1+2+3*

Worstelen om de zegen

Schriftlezing: *Genesis 32: 23-25a - 25b-27 - 31-32a*

Geschiedenis van de zegen

Schriftlezing: *Genesis 12: 1-3 en Leviticus 9: 22-23*

Samenzang: *Gezang 415: 1+2*

Schriftlezing: *Lucas 2: 28+34a en 19: 37-38 en 24: 50-51*
Toen Simeon het kind zag dankte hij God. En hij zei tegen Maria: jouw zoon is een teken van de dingen die in Israël

gaan gebeuren. Veel mensen zullen door hem een nieuw leven krijgen.

Toen Jezus naar Jeruzalem ging kwam hij bij de Olijfberg. Zijn leerlingen dankten God om hem. Ze juichten en riepen: 'Leve de man die door God is gestuurd. Vrede in de hemel en alle eer aan God!'

Toen Jezus na zijn opstanding verscheen aan zijn vrienden nam hij hen mee de stad uit, naar Betanië aan de voet van de Olijfberg. Hij hief zijn handen omhoog en zegende hen. Terwijl hij dat deed ging hij weg. God haalde hem naar de hemel.

Samenzang: *Gezang 646*

OVERWEGING: 'GEZEGEND BEN JE...'

Tegen twaalf luisteren miljoenen er naar, de nummer 1 in de top 2000, 'Imagine' van John Lennon. Massaal gekozen. Onvergetelijk: dit lied na de aanslagen in Parijs, gespeeld op piano, buiten op de stoep bij theater Bataclan. Een onbekende man raakte de toetsen en roerde de ziel van de wereld. Op dát moment... hét vredeslied. Over de ideale wereld waarin iedereen in vrede met elkaar leeft. Geloof/ideologie, bezit, grond geen aanleiding vormt voor hebzucht, machtsstrijd en moorden. Een droom van broederschap, van mensen die compassievol de wereld bewonen, een droom die vele miljoenen mensen delen.

Dit is het diepste verlangen van de overgrote meerderheid van mensen op aarde. Imagine vertolkt dat onze moed en wil tot het goede sterker zijn dan verdriet, woede en angst. Bij die klanken voel je éénheid die je nog niet ziet, versterk je elkaars bereidheid om er voor te gaan. Een prachtige afsluiting en start deze jaarwisseling.

Zoiets hebben we ook wel nodig. Er is veel te overwinnen. Op een avond als deze zie je al die meest verschrikkelijke beelden in een flits voorbij gaan. De aanslagen die de lichtstad Parijs verduisterden, in januari, in november, afschuwelijk geweld in Syrië en Irak en andere brandhaarden op Gods aarde. De 6 miljoen mensen die hun huis en stad zijn ontvlucht, weggewaaid als bladeren van de boom toen er in hun land een verschrikkelijke storm opstak. Ook bij ons zijn blaadjes terechtgekomen: we kennen ze inmiddels wat beter. Er wordt hen hulp en gezelschap geboden, ook onder ons. Zij leren ons het kerstverhaal dieper te verstaan omdat zij dichterbij Jozef en Maria staan, even als zij, op de vlucht, geen dak boven hun hoofd.

Daarbij is er voor velen ook dichterbij crisis. Werkloosheid door de vele faillissementen, financiële problemen door hoge lasten, gemis aan adequate zorg door bezuinigingen, en méér. En dan nog dichterbij huis wat je zelf meemaakt, en in de kring van vrienden, aan conflict, verwijdering, uit elkaar gaan; aan ziekte, verminderde vermogens, psychische aandoeningen, sterven. Het is niet voor iedereen een blij vooruitzicht naar het nieuwe jaar.

Daarom zijn we hier ook om voor elkaar te bidden. We kunnen het niet alleen, al moeten we het zelf doen. Dat 'de hemel' ons zegent en kracht geeft is onze bede voor elkaar.

Dat is het thema van de cantate 'der Herr denket an uns'. Aan iemand denken dóet wat. Dat weet je, of vráág het. Zou iedereen die weleens steun ervaren heeft omdat iemand voor je bidt, voor je duimt, aan je denkt even de hand op willen steken..?! (ik verwacht heel veel handen) Gedachtenkracht is niet beperkt tot je concrete aanwezigheid. Juist andersom: je kunt er zijn ook als je er niet bent. Aan iemand denken schept verbondenheid en als je verbonden bent dan denk je aan elkaar. Daarom een mooi thema voor een huwelijkskantate.

Het is in 1731 Bach's tijd in Muhlhausen, nog voor de tijd van de grote werken. Dat kan je goed horen. Al is het voor een feest het werk is wat schraal, zeker in deze tijd van het Weihnachts met zoveel meer uitbundigheid. In de schraalheid ligt grote schoonheid. De makkelijk te volgen muzikale schilderingen maken je blij als je ze volgt. Woorden en klanken passen precies.

Bruidegom en bruid intens gelukkig.
Maar niet alleen zij!

Zeker niet als ik je vertel dat het bezongen 'denken' een enorme lading heeft. Het is in het Hebreeuws ZACHAR. Dat is 'bewogen/betrokken zijn; veel meer dan een gedachte. Het is volle beweging, compassie, ontroering, kracht, liefde. Het is het mooiste wat je kunt, die denken met hart en ziel.

Meeleven, uitgedrukt op honderd manieren, variërend van kaartje tot kus, van stille hulp tot bemoedigende woorden.

In de cantate én Bijbeltekst wordt parallel aan, meer dominant boven het 'denken' 'zegenen' geroemd en bezongen. Zó denken als DZACHAR is heilzaam, is zegen. Met dit Hebreeuwse werkwoord BARACH zitten we in de top-tien van Bijbelse kernwoorden. Alsof alles daarom draait.

Je kunt er wat bij voelen, maar wat er bij voorstellen?
Zegen zie je niet, óf je ziet het in alles!
Gezegend ben je als het je wel gaat, als je voorspoed geniet, gezondheid, geluk... al die dingen die we elkaar aan het begin van het nieuwe jaar toewensen. Toe-bidden.

Zeg als antwoord hierop nooit 'het zal wel gaan', want dit betreft nu precies wat je niet in de hand hebt, wat niet maakbaar is, al kan je er wel wat aan - of tegen- doen.
Gezegend ben je! Dat is de boodschap voor dit uur. Te ontdekken door het tellen van je zegeningen.
Levenswijsheid is het om jezelf onder alle omstandigheden, ook als het niet zo goed gaat, tóch als een 'gezegende' te zien, júist dan te weten 'God denkt aan me'.
Als het je goed gaat, dat niet als 'vanzelfsprekend' zien maar als zegen, als geschenk van de ander, van het leven, van God. Dat voorkomt de sleur. Dat wekt verwondering.

In menige trouwviering zal dit naar voren komen als wijze raad: blijf je laten verrassen, verras, aanvaard elke dag als

geschenk, als genade. Dat houdt het spannend. Dat geldt onveranderd voor ons op de drempel van een nieuw jaar.

Het geeft je ook de sleutel in handen om ramspoed te leren doorleven. 'Denk aan mij'. Ook aan God gericht. Zachar: wees betrokken. Kyrie eleison. Zégen mij, doorstroom me met hemelkracht, dooradem me met Uw Geest.

Zegenen is raken, aanraken. Symbolisch een hand op iemands hoofd, of schouder. Handen in elkaar geslagen. Iedereen kan zegenen en mág dat ook, vanuit je eigen gevoel en in Gods naam. Hoe méér we zegenen des te beter. Zegen is om door te geven zagen we bij Abraham.

Dat het niet vanzelfsprekend is zagen we bij Pniël, de worsteling van Jakob. Alles wat waarde heeft moet 'bevochten' worden. Wie er naar uitziet, iets voor doet, volhoudt, die kan het niet ontgaan. Noem het een soort inspanningsverplichting, een hoop, een verlangen. Maar dat gaat weer niet zo ver dat het uitsluit.

Zoals gehoord bij de hogepriesterlijke zegen gaat die als Gods zware ademhaling over en door allen heen. De toegewijden, maar ook de toegestroomden in de buitenste ring worden ervan deelgenoot.

Zoals Simeon over Jezus zegt: Hij brengt de wereld van de zegen onder de mensen. Dat herkennen de mensen bij de intocht als ze hem als 'de gezegende begroeten' en dat bevestigt hij bij zijn heengaan: tijdens de zegen, zegenend. De Cantate betreft ons bij die zegen. Zegt ons die toe. God denkt aan je, gezegend ben je!

CANTATE BWV 196 'Der Herr denket an uns'.
Stilte

Dienst van gaven en gebeden

Oudejaarsgebed, afgesloten met gezamenlijk gebeden "Onze
Vader"

Collecte

Samenzang: *Gezang 248*

Zending en zegen